

Cinsel istismara uğrayan ergen adli olgularda flört ilişkisinde şiddet varlığı

Nagehan ÜÇOK DEMİR,¹ Mustafa Yasin IRMAK,¹ Duygu MURAT,¹ Neşe PERDAHLI FİŞ²

ÖZ

Amaç: 'Dating violence' kavramı, flört ilişkisi içinde ortaya çıkan fiziksel, cinsel, ruhsal veya duygusal şiddet olarak tanımlanmaktadır. Uzunlamasına çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre, flört ilişkisi içinde şiddet yaşayan mağdurlarda sigara, marihuana ve diğer yasa dışı madde kullanımı, antisosyal davranış, depresyon, özkiyım düşüncesi ve girişimi görülmektedir. Bu çalışmada, cinsel istismar nedeniyle başvuran ergen olguları flört ilişkisindeki cinsel şiddetin varlığı bağlamında incelemeyi amaçladık. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini Eylül 2010-Aralık 2012 yılları arasında çocuk psikiyatrisi adli polikliniğine yönlendirilen 12-18 yaşları arasındaki kız olgular oluşturmuştur. Flört ilişkisi içinde şiddete uğrayan grup ile uğramayan grup istismarın özellikleri ve klinik görüşme ile elde edilen psikiyatrik bulgular ışığında karşılaştırılmıştır. **Bulgular:** Örneklemimizin yaş ortalaması 15.20±1.67 yılıdır. Olguların yaklaşık %75'i tanıdıkları kişiler tarafından istismara uğramışlardır. Bunlar arasında ilk sırada erkek arkadaşları yer almaktaydı. İki grupta da en sık psikiyatrik tanımlar travma sonrası stres bozukluğu ve akut stres bozukluğu idi. İkinci sırada majör depresyon yer almaktaydı. Flört ilişkisi sırasında cinsel şiddete maruz kalan kızlarda travma sonrası özkiyım girişimi anlamlı olarak daha yüksek oranda bulundu. Penetrasyon içeren cinsel istismar sıklığı bu grupta anlamlı olarak yüksekti. **Sonuç:** Batılı ülkelerde uzun zamandır bilinen 'dating violence' terimi ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak görülmesine rağmen ülkemizde halen yeterince üzerinde durulmamaktadır. Oysa flört ilişkisi sırasındaki cinsel şiddet, artmış özkiyım girişimi gibi, ciddi sonuçlar doğurabileceğinden bu konudaki farkındalığın artması önemlidir. (Anadolu Psikiyatri Derg 2016; 17(3):240-247)

Anahtar sözcükler: Cinsel istismar, adli olgular, flört şiddeti

Dating violence in adolescent forensic cases with history of sexual abuse

ABSTRACT

Objective: Dating violence defined as physical, sexual or psychological/emotional violence within a dating relationship. Consequences identified from longitudinal studies include cigarette smoking, marijuana and other illicit substance use, antisocial behavior, depression, and suicide ideation and attempts. We aimed to examine the concept of dating violence within a group of adolescent forensic sexual abuse cases. **Methods:** The files of girls aged 12-18 years who had been referred to child psychiatry forensic outpatient clinic between September 2010 and December 2012 were examined retrospectively. The group with the presence of dating violence was compared to the group without dating violence with regard to characteristics of abuse and psychiatric findings from the clinical interview. **Results:** The mean age of our sample was 15.20±1.67 years. Almost 75% of the cases had been abused by someone they were familiar with. Among them dating partners were the first on the list. In both groups the most common psychiatric diagnoses were post traumatic stress disorder and acute stress disorder, followed by major depression. Those girls, who were subjected to dating violence, had significantly more suicidal acts after the trauma.

¹ Dr., ² Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, İstanbul

Yazışma Adresi / Correspondence address:

Doç. Dr. Neşe PERDAHLI FİŞ, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Pendik Eğitim Araştırma Hastanesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD, Fevzi Çakmak Mah. Muhsin Yazıcıoğlu Cad. No.10, Üst Kaynarca/Pendik/İstanbul
E-mail: nepfis@yahoo.com

Geliş tarihi: 05.06.2015, Kabul tarihi: 10.012.2015, doi: 10.5455/apd.210566

Anatolian Journal of Psychiatry 2016; 17(3):240-247

Sexual abuse with penetration was significantly higher in the dating violence group. Conclusion: The term 'dating violence', has long been known in western countries and has been regarded as a serious public health problem. It is a relatively new term in our country. Due to its serious consequences, such as increased suicidal attempts, the awareness about dating violence should become an issue of great importance. (Anatolian Journal of Psychiatry 2016; 17(3):240-247)

Keywords: sexual abuse, forensic cases, dating violence

GİRİŞ

'Dating violence', Amerikan Hastalık Koruma ve Önleme Merkezi (CDC) tarafından 'bir flört ilişkisi kapsamındaki herhangi bir cinsel saldırı, fiziksel şiddet, sözel ve duygusal kötü muamele' olarak tanımlanmıştır.¹ Literatürde 1990'lardan itibaren yer alan bu kavram, Türkiye'de yapılan az sayıdaki yayında 'flört şiddeti'^{2,3} veya 'flörtte şiddet'^{4,5} şeklinde karşılık bulmuş olup tarafımızca 'flört ilişkisinde şiddet' olarak kullanılmıştır. Türkiye'de flört ilişkisi içinde şiddet davranışını inceleyen az sayıda çalışma vardır. Bu çalışmalar genç erişkinlik dönemindeki bireylerde ve üniversite öğrencileri arasında yapılmış olup^{15,16} ergenlerin değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sezer, 2008 yılında 'Çiftler Arası Kabul Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması Çalışması'nı lise 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinde gerçekleştirmiştir. Konu ile ilgili 'Flörtte Şiddete Yönelik Tutum Ölçekleri'nin Türkçeye uyarlama çalışmasını Yumuşak ve Şahin¹⁶ yapmıştır.

Çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemi olarak nitelendirilen ergenlik dönemi kimlik oluşum süreci olarak da değerlendirilmektedir. Bu sürecin bileşenlerinden bireyselleşme, kişinin akranları arasında yer edinebilme ve ikili ilişkiler kurabilme çabaları ergenlerin gündemlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Ergen romantik ilişkileri sağlıklı ve destekleyici olmakla birlikte, zorlayıcı, baskıcı ve saldırgan davranışlar da ortaya çıkabilmektedir.

Gerek çocukluktan erişkinliğe bir geçiş halinde olmaları, gerekse ikili ilişkilerdeki görece deneyimsizlikleri nedeniyle ergenlerin bu dönemde flört ilişkisinde şiddet yaşama açısından artmış risk altında oldukları düşünülmektedir.⁶ Literatüre baktığımızda, flört ilişkisi sırasında yaşanan şiddet ile ilgili daha çok fiziksel ve saldırgan bulgulara değinen yayınlar vardır. Gençlerin %35-50'si flört ilişkisi içinde en az bir kez fiziksel şiddet eylemi yaşadıklarını bildirmişlerdir.⁷ ABD genelinde yapılan, 9-12. sınıflarda okuyan gençlerin yer aldığı Gençlerde Risk Davranışı Anketi verilerine göre, bir flört ilişkisi sırasında erkekler %9.5, kızlar %9.3 oranında fiziksel şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir.⁸ Başka çalışmalarda da flört ilişkisi içinde kızların ve erkeklerin benzer

oranlarda fiziksel şiddet uyguladıkları, ancak erkeklerin daha ciddi fiziksel travmaya neden oldukları belirtilmiştir.⁹⁻¹¹ Lise öğrencilerinde fiziksel flört şiddetini inceleyen bir çalışmada, kızların %37'si erkek arkadaşlarının cinsel isteklerine karşı koydukları için fiziksel şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir.¹² Diğer yandan, flört ilişkisi içinde cinsel şiddete maruz kalıp kalmadıkları sorulduğunda kızlar erkeklerle göre daha yüksek oranda cinsel şiddetle karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir.¹³ Güney Carolina Gençlerde Risk Davranışı Anketi 1997 yılında yapılmış ve 9-12. sınıflar arasındaki çocuklar değerlendirilmiştir. Bu çalışmada kızların %9.7'si erkek arkadaşı tarafından fiziksel şiddete, %21.3'ü cinsel şiddete uğradıklarını bildirmişlerdir.¹⁴ 1999 yılında yapılan Massachusetts Gençlerde Risk Davranışı Anketi'nde ise, kızların %15.4'ü flört ilişkisi içinde fiziksel şiddete, %9.1'i de cinsel şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir.¹⁵ Son olarak 2011 yılındaki ABD'deki 50 eyaleti kapsayan Ulusal Gençlerde Risk Davranışı Anketi verilerine göre, flört ilişkisi içinde kızlar %9.3 oranında fiziksel, %11.8 oranında cinsel şiddete uğramışlardır.⁸ Rickert ve arkadaşlarının farklı etnik kökenden gelen 14-23 yaşları arasındaki gençler arasında yaptıkları bir araştırmada, katılımcıların yaklaşık %25'i flört ilişkisi sırasında cinsel şiddet gördüklerini belirtmişlerdir.¹⁶

Flört ilişkisi içinde ortaya çıkan şiddetin gebelik ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar, kırıklar, morluklar, kafa travmaları veya travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve depresyona kadar değişebilen sonuçları olabileceğinden, çok yönlü bir toplum sağlığı sorunu olarak da ele alınması gerektiği öne sürülmüştür.^{1,15} Ruhsal sorunlara odaklanan çalışmalarda, flört ilişkisi sırasında şiddete uğrayan gençlerin benlik saygılarının azaldığı, alkol ve madde kullanım oranının daha yüksek olduğu, yineleyen riskli cinsel ilişkilerde bulunabildikleri, anoreksiya nervoza ve bulimiya nervoza gibi yeme bozukluklarının daha fazla saptandığı, özkıyım düşünce ve davranışlarının arttığı ve yaşam kalitelerinin azaldığı ile ilgili veriler yer almıştır.¹⁷ Ergenlikteki flört ilişkisi sırasında şiddet, çeşitli riskli davranışlara, olumsuz yaşantılara ve ruhsal sorunlara neden olarak önemli bir değişim dönemi olan ergenlikteki

kimlik gelişimini aksatabilir.¹⁷

Ek olarak böyle bir olumsuz deneyimi olan gençler ileride de benzer ilişkilene modelleri gösterebilir ve yineleyen şiddete daha fazla maruz kalabilirler.¹⁸

Fiziksel, duygusal, sosyal ve hukuksal boyutları olan cinsel istismar hem mağdur, hem de ailesi üzerinde kısa ve uzun dönemde yıkıcı etkilere sahip bir toplumsal sorundur. Çocuğun cinsel istismarı çocuk ile erişkin veya çocuk ile daha büyük bir çocuk arasında gerçekleşen her türlü cinsel etkinlik olarak tanımlanmıştır.^{19,20} Çocukta cinsel istismar, uzun süredir bilinen bir konu olduğu halde, geçen yüzyılın son çeyreğine kadar üzerinde fazla durulmamıştır. Diğer yandan cinsel istismara uğrayan bireylerin yaklaşık %15'inin bildirimde bulunduğu varsayıldığından, yaygınlığı konusunda sağlıklı verilere ulaşmak da her zaman olası olamamaktadır.²⁰ ABD'deki istatistiksel verilere göre kız çocuklarının %10-34'ü, erkek çocukların %3-18'i erişkinliğe geçmeden önce cinsel istismara uğramaktadırlar. Türkiye'de geniş örneklemli çalışmalar bulunmadığından yaygınlığı ile ilgili bilgilerimiz sınırlıdır, yaklaşık %20 civarında olduğu belirtilmiştir.²¹

Cinsel istismara uğramış çocuk ve ergenlerin birçok ruhsal sorun yaşadığı bilinmekle birlikte, yakınmaların şiddeti olgular arasında farklılık göstermektedir.²² Ortaya çıkan ruhsal sıkıntıların şiddetini veya çocuk ve ergenin baş edebilme durumunu belirleyen birçok etken vardır. Çocuğun içinde bulunduğu aile ve sosyal çevreyle ilgili değişkenler, istismarın oluş şekli, yineleyip yinelenmediği, istismarcının çocuğa yakınlık derecesi bu etkenlerden birkaçı olarak sıralanabilir.^{23,24} İstismarın sık ve uzun süreli olması, eylemin zor kullanarak gerçekleşmesi, penetrasyonun olması ve istismarcının tanıdık olmasının çocuk üstünde daha yıkıcı ve kalıcı etkilere yol açabileceği bilinmektedir.²⁵

İstismarcı aile içinden, çocuğun bir biçimde tanıdığı veya hiç tanımadığı biri olabilmekle birlikte, çalışmalarda oldukça yüksek sayılabilecek oranlarda (%40.7-73.5) çocuğun istismarcıyı önceden tanıdığı saptanmıştır.²⁶⁻²⁹ Olguların çoğunda erişkin erkekler istismarcı durumundayken, ergenler tarafından gerçekleştirilen cinsel istismar eylemlerinin de %30-40 oranında görüldüğü ve önemli bir sorun durumuna gelmekte olduğu belirtilmiştir.²³

Aktarılan bilgiler ışığında, bu çalışmada cinsel istismar nedeniyle adli makamlarca psikiyatrik değerlendirme için gönderilen ergen olgularda

flört ilişkisi sırasında ortaya çıkan şiddetin sıklığının ve ergenlerin ruh sağlığı üzerine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

İşlem

Eylül 2010-Aralık 2012 tarihleri arasında çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları polikliniğine adli makamlarca ruh sağlığının etkilenme düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla yönlendirilen 4-18 yaşları arasındaki istismar olguları araştırmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın varsayımına yönelik bu evren içinden 12-18 yaş arasındaki kız olgular çalışmanın örneklemi oluşturmuştur. Dosya kayıtlarından ergen kız olgulara ait sosyodemografik verilerle, olguların flört ilişkisi sırasında cinsel şiddete maruz kalıp kalmadıkları ve uğradıkları istismarın özellikleri derlenmiş; DSM-IV'e (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition - DSM-IV) dayalı yapılan klinik görüşme ile elde edilen psikiyatrik bulgulara göre flört ilişkisi sırasında şiddete maruz kalmanın olguların ruh sağlığı üzerindeki etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın etik kurul onayı 09.06.2014 tarih ve 09.2014.0136 protokol numarası ile Marmara Üniversitesi Etik Kurulu tarafından verilmiştir.

İstatistiksel değerlendirme

Verilerin istatistiksel incelenmesi SPSS Windows 18.0 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Flört ilişkisi içinde şiddete uğrayan ve uğramayan olgular karşılaştırılırken kategorik değişkenler için Pearson ki-kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Eylül 2010-Aralık 2012 yılları arasında çocuk psikiyatrisi adli polikliniğine gönderilen cinsel istismara uğramış 222 çocuk ve ergenin %76.6'sı ($s=170$) kız, %23.4'ü ($s=52$) erkekti. Kızların %77.6'sı, erkeklerin %38.5'i 12-18 yaşları arasındaydı. Örneklemimiz 12-18 yaşları arasındaki 132 kız olgudan oluşmaktaydı. Örneklemimizin ailelerinin %91.2'sinin üç ve daha fazla çocuğu vardı. Sadece bir olgumuz ailenin tek çocuğuydu. Olguların %29'unun anne-babası ayrı idi. Anne ve babaların yaklaşık %60'ı ilköğretim mezunuydu (Tablo 1).

İstismar zanlılarının tümü erkekti. İstismarcı, olguların %74.2'sinde çocuğun tanıdığı bir kişiy-

Tablo 1. Olguların sosyodemografik özellikleri

Özellikler	Sayı	%
Aile yapısı		
Birlikte	94	71.2
Boşanmış/ayrı	38	28.8
Ailedeki çocuk sayısı		
1	1	0.8
2	11	8.3
3	36	27.3
4 ve daha fazla	84	63.9
Anne eğitim durumu		
Okuryazar değil	24	18.2
İlkokul	79	59.8
Ortaokul	12	9.1
Lise	11	8.3
Üniversite	6	4.6
Baba eğitim durumu*		
Okuryazar değil	10	7.6
İlkokul	80	60.6
Ortaokul	16	12.1
Lise	17	12.9
Üniversite	3	2.3
Toplam	132	100.0

* Altı olgunun verileri eksiktir.

Tablo 2. Olguların cinsel istismarla ilgili bulguları

	Sayı	%
İstismarcının yakınlığı		
Yabancı	34	25.8
Erkek arkadaş	70	52.3
Aile (baba, ağabey, üvey baba)	27	20.5
Uzak aile (dede, amca, dayı, kuzen)	2	1.5
Cinsel istismar tipi		
Vajinal penetrasyon	81	61.4
Penetrasyon olmadan genital temas	19	14.4
Anal penetrasyon	10	7.6
Genital olmayan okşama	16	12.1
Teşhircilik	2	1.5
Oro-genital temas	4	3.0
İstismarcı sayısı		
Bir	101	76.5
Birden fazla	31	23.5

di. Tanıdık kişilerin olgulara yakınlık düzeyi incelendiğinde, kız olguların en sık erkek arkadaşları tarafından istismara uğradıkları (%52.3) saptandı. Daha sonra sırasıyla yakın aile bireyleri (baba, ağabey, üvey baba) (%20.5) ve uzak akrabalar (dede, amca, dayı, kuzen) (%1.5) yer almaktaydı. Ergen kız olgularda istismar en sık vajinal penetrasyon yolu (%61.4) ile gerçekleş-

mişti ve yaklaşık %23.5'inde birden çok istismarcı vardı (Tablo 2).

Flört ilişkisinde şiddet yaşayan, diğer bir deyişle erkek arkadaşı tarafından istismara uğrayan olgulardaki istismarcı yaşlarının ortancası 19 yıl olarak bulunmuştur. İstismarcılar 13-45 yaşları arasında olup %68'i 16-22, %21.4'ü 23-45, %10.6'sı 13-16 yaşları arasındaydı. Flört ilişkisinde şiddete maruz kalan kızların yarısının istismarcı erkek arkadaşları ile yaşadıkları çevreden (%50.7, s=32/70), ikinci sıklıkta sosyal paylaşım sitelerinden (%26.9, s=17/70) tanıştıkları saptanmıştır. Erkek arkadaşları tarafından istismar edilenlerin %60.8'inin okul başarısının kötü olduğu, %47.8'inin de eğitime devam etmediği belirlenmiştir. Erkek arkadaşı tarafından istismara uğrayanların %31.4'ünde (s=22/70) birden çok istismarcı öyküsü vardı.

Psikiyatrik tanılar açısından iki grup karşılaştırılırken travmaya ikincil ortaya çıkabilecek tanılarının dağılımlarına ilişkin tanımlayıcı istatistiksel ölçümler için TSSB veya akut stres bozukluğu (ASB), uyum bozuklukları (depresyonun, kaygı belirtilerinin veya her ikisinin birden eşlik ettiği) ve majör depresyon şeklinde üç grup oluşturulmuştur. TSSB/ASB tanılarının %65.7 ve %67.7 oranları ile iki grup için de en sık ortaya çıkan psikiyatrik tanılar olduğu saptanmıştır. Yapılan psikiyatrik değerlendirmede ek olarak olgularda dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) ve zeka geriliği gibi gelişimsel tanılarının da eşlik ettiği dikkat çekmiştir. Flört ilişkisi sırasında şiddete maruz kalan olgulara (%11.5) diğer gruba göre daha fazla DEHB tanısı konmuştur (%1.6) (Tablo 3). İki grup arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.05).

İki grup flört ilişkisinde şiddete maruz kalma ile ilişkili etkenler açısından karşılaştırılmıştır. Flört ilişkisinde şiddete uğrayan olgularda penetrasyon içeren cinsel istismar varlığı ve olay sonrası özkıyım girişimi diğer gruba göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (p<0.05) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Kliniğimize 2010-2012 yılları arasında adli makamlarca gönderilen cinsel istismar mağduru çocuk ve ergenlerin dosyalarından geriye dönük inceleme yöntemi ile yapılan araştırmamızda cinsel istismara maruz kalan ergenlerde flört ilişkisinde yaşanan şiddetin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızda 12-18 yaşları arasında yer alan 132 kız olgunun %52.3'ünün erkek

Tablo 3. Psikiyatrik tanı dağılımları

	Şiddete uğrayan grup (s=70)		Şiddete uğramayan grup (s=62)	
	Sayı	%	Sayı	%
PTSB veya ASB	46	65.7	42	67.7
Majör depresyon	43	61.4	29	46.7
Uyum bozukluğu	21	30.2	27	43.5
DEHB	8	11.5	1	1.6
Zeka geriliği	3	4.3	5	8.0

TSSB: Travma sonrası stres bozukluğu; ASB: Akut stres bozukluğu; DEHB: Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu

Tablo 4. Flört ilişkisinde şiddete uğrama ile ilişkili etkenler

	Erkek arkadaş		Aile		Yabancı		χ^2	p
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Penetrasyon içeren cinsel istismar							40.98	<0.05
Var	64	70.3*	17	18.7	10	10.9		
Yok	6	14.6*	12	29.2	23	56.0		
Olay sonrası özkıyım girişi							16.70	<0.05
Var	27	84.4*	2	6.4	3	9.4		
Yok	43	43.0*	27	27.0	30	30.0		

* Gruplar arasındaki fark birinci gruptan kaynaklanmaktadır.

arkadaşı tarafından istismara uğradığı saptanmış olup bu grup flört ilişkisinde cinsel şiddete uğrayanlar olarak kabul edilmiş ve erkek arkadaşından başka biri tarafından cinsel şiddete uğrayan olgularla karşılaştırılmışlardır.

Örneklemimizin yaş ortalaması 15.20±1.67 yılıdır. Bu çalışma kapsamına sadece 12-18 yaşları arasındaki ergenleri almamız nedeniyle cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergen yaş aralığını kapsayan diğer çalışmalarda^{30,31} saptanan ortalamadan yüksekti.

Çalışmamızda olguların yaklaşık %75'inde istismar çocuğun tanıdığı birisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu bilgi önceki çalışmaların sonuçlarıyla da uyumludur.^{27-29,32} Tanıdığı kişiler arasında ilk sırayı erkek arkadaş (%52), ikinci sırayı aile bireyleri (%22) almıştır. Türkiye'de son dönemde yapılan iki çalışmada da benzer şekilde, kız çocuklarının en sık erkek arkadaşları tarafından cinsel istismara uğradığı belirlenmiştir.^{33,34} Flört ilişkisinde şiddet yaşamış olan gruptaki istismarcıların yarısından fazlası 16-22 yaşları arasındaydı. Bir başka bulgu, istismarcıların yaşlarının 45'e kadar çıkması ve istismarcıların yaklaşık %21'inin 23-45 yaşları arasında olmasıydı. Flört ilişkisi sırasında şiddete uğrayan kızların yaklaşık dörtte birinin sosyal paylaşım

sitelerinden tanıştıkları da göz önüne alındığında, sanal flört ilişkisinin istismarcı yaşını artıracak bir etken olabileceği düşünülmüştür. Literatürde de ilk tanışmanın sosyal paylaşım siteleri aracılığı ile gerçekleştiği flört ilişkilerinde cinsel şiddet varlığı azımsanmayacak oranlarda bildirilmiştir.³⁵

Diğerini kontrol etme veya hükmetme amaçlı yapılan ve zararlı sonuçlanan her türlü fiziksel, cinsel ve ruhsal girişim olarak tanımlanan flört ilişkisindeki şiddet, ergenlik döneminin yaygın ve önemli bir sorunudur.³⁶ Bununla birlikte Türkiye'de flört ilişkisinde yaşanan şiddetin ergen örneklemindeki sıklığı ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yaş grubu itibarıyla ergenlik dönemine en yakın örnekleme 2008 yılında Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama Araştırma Merkezi tarafından hazırlanan teknik raporda ulaşılmıştır. Bu çalışmada Aslan ve arkadaşları, hemşirelik yüksekokulu 1. sınıf öğrencilerinin %18'inin önceden yaşadıkları bir flört ilişkisi sırasında şiddete maruz kaldıklarını saptamışlardır.³ Türkiye'de yapılan çalışmalarda ergenler arasında flört ilişkisi sırasında şiddete maruz kalma ile ilgili veriler görece az olmasına rağmen, diğer ülkelerde yapılan çalışmalarda 1990'lı yıllardan itibaren bu konu üzerinde durul-

duğu dikkati çekmektedir.

Halpern ve arkadaşları, uzunlamasına araştırmalarında gençlerin %32'sinin belli dönemlerde flört ilişkisi kaynaklı herhangi bir şiddete uğradıklarını saptamışlardır.³⁶ Bir başka çalışma, flört ilişkisinde ergen kızların %3.7'sinin cinsel, %6.4'ünün hem fiziksel, hem de cinsel şiddet yaşadığını göstermiştir.¹⁵ Çocuk acil servisine başvuran 327 ergenin değerlendirildiği bir çalışmada ise, kızların %38.2'si flört ilişkisinde cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir.³⁷ Bizim örneklemimizde ise, cinsel istismar nedeniyle adli olgu olarak başvuran ergen kızların %52.3'ünün erkek arkadaşı tarafından istismar edildiği bulunmuştur. Araştırma sonuçlarının oran açısından değişkenlik göstermesi, çalışma desenlerindeki farklılıklardan ve flört ilişkisindeki şiddetin standart ölçütlerinin bulunmamasından kaynaklanabilir.³⁸

Uzunlamasına çalışmalardan elde edilen bulgulara göre, flört ilişkisi sırasında şiddete uğrayan gençlerde majör depresyon, TSSB, alkol ve madde kullanımı, düşük benlik algısı, intihar düşünceleri, yeme bozukluğu, okul sorunları, gebelik, riskli cinsel davranışlar gelişebilmektedir.^{15,39,40} Bu olguların okul başarıları düşmekte ve ergenler gelecekteki ilişkilerinde zorluklar yaşamaktadırlar.¹⁸ Benzer şekilde, örneklemimizdeki flört ilişkisinde şiddete uğrayan ergenlerin yarısından fazlasının ders başarısının düştüğü ve yarısına yakınının eğitimine devam etmediği saptanmıştır.

Yapılan psikiyatrik değerlendirme sonucunda, iki grup arasında travma sonrası ortaya çıkabilecek tanılar açısından fark saptanmamıştır. İki grupta da TSSB/ASB tanı grubu birinci, majör depresyon ikinci sırada yer almıştır. Her ne kadar literatürdeki bazı çalışmalarda flört ilişkisinde şiddet yaşamayanın psikopatoloji gelişiminde rolünün olduğu vurgulansa da, çalışmamızın sonuçlarından psikopatolojinin hangi bağlamda olursa olsun, cinsel istismar nedeniyle olduğu yorumu yapılabilir. Bu alanda yapılan diğer çalışmalarda, örneklem olarak istismar olguları seçilmemiş, daha çok toplum örneklemlerinden bireyler flört ilişkisinde şiddet yaşamış veya yaşamamış olarak gruplandırılarak karşılaştırılmıştır. Diğer yandan, gerek erişkin gerekse ergenlerin yer aldığı örneklemelerde flört ilişkisinde yaşanan şiddet sonrasında kadın cinsiyette depresif belirtilerin yoğun olduğuna ilişkin veriler vardır.^{41,42} Callahan ve arkadaşlarının 9-12. sınıf öğrencileriyle yaptıkları araştırmada, flört şiddetine uğrayan kızların TSSB ve disosiyasyon belirtilerini depresyon belirtilerine göre daha fazla belirt-

tikleri saptanmıştır.⁴³ Çalışmamızdaki olguları gelişimsel psikiyatrik bozukluklar açısından incelediğimizde, DEHB tanısı flört ilişkisinde şiddet yaşayan kızlarda anlamlı olarak daha fazla bulunmuştur. Yakın dönemde yapılan bir çalışmada da DEHB belirtilerinin artmasının flört ilişkisinde hem fiziksel şiddete uğrama, hem de şiddet uygulama riskini artırdığı belirtilmiştir.⁴⁴

Çalışmamızın bulgularından biri, travma sonrasında saptanabilecek psikopatoloji açısından iki grup arasında fark olmamasına rağmen, flört ilişkisinde cinsel istismara uğrayanların daha fazla özkıyım girişiminde bulunmuş olmalarıydı. Önceki çalışmalarda farklı oranlar bildirilmekle birlikte, flört sırasında fiziksel ve cinsel şiddete uğrayanlarda özkıyım düşüncesi ve girişiminin 6-9 kat arttığı belirtilmiştir.¹⁵ Literatürde yer alan bulgulara dayanarak istismarcının yakınlık derecesinin travma sonrası psikopatoloji ile ilişkili önemli değişkenlerden biri olduğu ve tanıdık biri tarafından cinsel istismara uğrayanların kendilerini daha çok suçladıkları ve güven sağlamada daha çok zorlandıkları bilinmektedir.^{45,46} Ergenlik dönemine özgü gelişimsel süreç de göz önüne alındığında flört ilişkisi sırasında ortaya çıkan cinsel şiddet diğer cinsel istismar olgularına göre bireyin daha fazla düş kırıklığı yaşamasına, baş etme becerilerini daha fazla etkilemesine ve dolayısıyla daha fazla özkıyım girişimine neden olabilir.

Bireylerin istismar sonrası etkilenme düzeyini belirleyen etkenlerden bir diğeri, cinsel istismarın tipidir. Örneğin, en belirgin olumsuz etkilenmenin genital temasın olduğu cinsel istismarda olduğu bildirilmiştir.^{47,48} Çalışmamızda flört ilişkisinde şiddete maruz kalan ergenlerde penetrasyon içeren cinsel istismarın anlamlı olarak daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu durum psikopatoloji şiddetine etki eden etkenler arasında sayılabilir.

Sonuç olarak, çalışmamızda kız çocuklarının erkek arkadaşları tarafından istismar edilme oranının bu denli yüksek olması yurt dışında uzunca zamandır dikkat çeken 'flört ilişkisinde şiddet' kavramı üzerinde düşünmemiz gerektiğini ortaya koymuştur. Bu durum, birçok açıdan yeterince tanınmayan ciddi bir toplum sağlığı sorunu olarak nitelendirilebilir.^{1,49} Flört ilişkisinde şiddete maruz kalan ergenlerin ruh sağlığı olumsuz etkilenmektedir. Bu durumda istismarcının gencin güvendiği bir kişi olması, ortaya çıkacak psikopatolojinin şiddetini artırabildiği gibi, özkıyım girişimlerinin riskini de artırabilmektedir. Bu nedenle batı ülkelerinde son yıllarda tanımlayıcı çalışmalarla birlikte özellikle önleme odaklı çalışmaların da arttığı görülmektedir.^{50,51} Bu bilgilere

dayanarak Türkiye’de üzerinde fazla durulmayan ‘flört ilişkisinde şiddet’ kavramı konusunda ruh sağlığı alanında çalışanların dikkatini çekmek istedik.

Çalışmamızın geriye dönük dosya incelemesi şeklinde olması önemli bir sınırlılıktır. Bir halk

sağlığı sorunu olarak da tanımlayabileceğimiz flört ilişkisinde ortaya çıkan şiddetin toplum temelli çalışmalarla gerçek yaygınlığının saptanması, dolayısıyla ergenlerin ve ergenlerle ilgilenen meslek gruplarının bu konu ile ilgili bilgilerin artırılması önem taşımaktadır.

Yazarların katkıları: N.Ü.D.: Konuyu bulma, araştırmanın yürütülmesi, istatistik, makale yazma; M.Y.I.: Araştırmanın yürütülmesi, literatür tarama, makale yazma; D.M.: Araştırmanın yürütülmesi, literatür tarama, makale yazma; N.P.F.: Planlama, araştırmanın yürütülmesi, makale yazma.

KAYNAKLAR

- Centers for disease control and prevention. Understanding teen dating violence fact sheet <http://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/teen-dating-violence-factsheet-a.pdf> (erişim tarihi: 18.05.2016)
- Hatipoğlu ÜS. Başkent Üniversitesi Öğrencilerinde Flört Şiddeti Prevalansı Anketi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, 2010.
- Aslan D, Vefikuluçay D, Zeyneloğlu S, Erdost T, Temel F. Ankara’da İki Hemşirelik Yüksekokulunun Birinci ve Dördüncü Sınıflarında Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması-Teknik Rapor. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara, 2008.
- Yumuşak A, Şahin R. Flörtte şiddete yönelik tutum ölçeklerinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 2014; 49:233-252.
- Sakarya A. Üniversitede Öğrenim Gören Gençlerde Flörtte Şiddet. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2013.
- Glass N, Fredland N, Campbell J, Yonas M, Sharps P, Kub J. Adolescent dating violence: Prevalence, risk factors, health outcomes, and implications for clinical practice. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs 2003; 32:227-238.
- O’Leary KD, Smith Slep AM. A dyadic longitudinal model of adolescent dating aggression. J Clin Child Adolesc Psychol 2003; 32:314-327.
- Eaton DK, Kann L, Kinchen S, Shanklin S, Flint KH, Hawkins J, et al. Youth risk behavior surveillance-United States, 2011. Morbidity and mortality weekly report. MMWR Surveill Summ 2012; 61:1-162.
- Foshee VA, Ennett ST, Bauman KE, Benefield T, Suchindran C. The association between family violence and adolescent dating violence onset does it vary by race, socioeconomic status, and family structure? J Early Adolesc 2005; 25:317-344.
- Wekerle C, Tanaka M. Adolescent dating violence research and violence prevention: An opportunity to support health outcomes. J Aggress Maltreat Trauma 2010; 19:681-698.
- Lichter EL, McCloskey LA. The effects of child-hood exposure to marital violence on adolescent gender-role beliefs and dating violence. Psychology Women Q 2004; 28:344-357.
- Molidor C, Tolman RM. Gender and contextual factors in adolescent dating violence. Violence Against Women 1998; 4:180-194.
- Le Franc E, Samms-Vaughan M, Hambleton I, Fox K, Brown D. Interpersonal violence in three Caribbean countries: Barbados, Jamaica, and Trinidad and Tobago. Rev Panam Salud Publica 2008; 24:409-421.
- Coker AL, McKeown RE, Sanderson M, Davis KE, Valois RF, Huebner ES. Severe dating violence and quality of life among South Carolina high school students. Am J Prev Med 2000; 19:220-227.
- Silverman JG, Raj A, Mucci LA, Hathaway JE. Dating violence against adolescent girls and associated substance use, unhealthy weight control, sexual risk behavior, pregnancy, and suicidality. JAMA 2001; 286:572-579.
- Rickert VI, Wiemann CM, Vaughan RD, White JW. Rates and risk factors for sexual violence among an ethnically diverse sample of adolescents. Arch Pediatr Adolesc Med 2004; 158:1132-1139.
- Ackard DM, Neumark-Sztainer D. Date violence and date rape among adolescents: Associations with disordered eating behaviors and psychological health. Child Abuse Negl 2002; 26:455-473.
- Smith PH, White JW, Holland LJ. A longitudinal perspective on dating violence among adolescent and college-age women. Am J Public Health 2003; 93:1104-1109.
- American Academy of Pediatrics. Guidelines for the evaluation of sexual abuse of children. Pediatrics 1991; 87:254-260.
- İşeri E. Cinsel istismar. Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı. Ankara: Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları, 2008, s.470-477.
- Aksel Ş, Yılmaz İrmak T. Review of child abuse and neglect literature in Turkey. Xth ISPCAN European Regional Conference on Child Abuse and Neglect (11-14 September, Berlin, Germany), 2005, p.11-14.
- Green AH. Child sexual abuse: Immediate and long-term effects and intervention. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 1993; 32:890-902.
- Ryan G. Perpetration prevention: The forgotten frontier in sexuality education and research. Siecus Report 2000; 29:28-34.
- Putnam FW. Ten-year research update review: Child sexual abuse. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 2003; 42:269-278.
- Kendall-Tackett KA, Williams LM, Finkelhor D. Impact of sexual abuse on children: a review and synthesis of recent empirical studies. Psychol Bull 1993; 113:164-180.

26. Finkelhor D. Current information on the scope and nature of child sexual abuse. *Future Child* 1994;31:53.
27. Fis NP, Arman A, Kalaca S, Berkem M. Psychiatric evaluation of sexual abuse cases: A clinical representative sample from Turkey. *Child Youth Serv Rev* 2010; 32:1285-1290.
28. Akbaş S, Turla A, Karabekiroğlu K, Senses A, Karakurt MN, Taşdemir GN, ve ark. Adli makamlarca çocuk psikiyatrisi polikliniğine gönderilen cinsel istismara uğramış çocukların, istismar şekilleri, ruhsal ve fiziksel muayene özellikleri. *Adli Bilimler Dergisi* 2009; 8:24-32.
29. Cengel-Kultur E, Cuhadaroglu-Cetin F, Gokler B. Demographic and clinical features of child abuse and neglect cases. *Turk J Pediatr* 2007; 49:256.
30. Gökçen C. Bir eğitim hastanesi çocuk psikiyatrisi birimine gönderilen adli olguların incelenmesi. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 2012; 25:238-243.
31. Gökten E. 2009-2011 yılları arasında bir devlet hastanesinde çocuk psikiyatrisi polikliniğine yönlendirilen adli olgular. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 2011; 18:105-116.
32. Tardif M, Auclair N, Jacob M, Carpentier J. Sexual abuse perpetrated by adult and juvenile females: an ultimate attempt to resolve a conflict associated with maternal identity. *Child Abuse Negl* 2005; 29:153-167.
33. İmren SG, Ayaz AB, Yusufoglu C, Arman AR. Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar girişimi ile ilişkili risk etmenleri. *Marmara Medical Journal* 2013; 26:11-16.
34. Soylu N, Pılan BŞ, Ayaz M, Sönmez S. Study of factors affecting mental health in sexually abused children and adolescent. *Anadolu Psikiyatr Derg* 2012; 13:292-298.
35. Draucker CB, Martsolf DS. The role of electronic communication technology in adolescent dating violence. *J Child Adolesc Psychiatr Nurs* 2010; 23:133-142.
36. Halpern CT, Oslak SG, Young ML, Martin SL, Kupper LL. Partner violence among adolescents in opposite-sex romantic relationships: Findings from the National Longitudinal Study of Adolescent Health. *Am J Public Health* 2001; 91:1679-1685.
37. Carroll BC, Raj A, Noel SE, Bauchner H. Dating violence among adolescents presenting to a pediatric emergency department. *Arch Pediatr Adolesc Med* 2011; 165:1101-1106.
38. Powers J, Kerman E. Teen dating violence. Research facts and findings. Act for Youth Upstate Center of Excellence, New York: 2006.
39. Foshee VA, Benefield TS, Ennett ST, Bauman KE, Suchindran C. Longitudinal predictors of serious physical and sexual dating violence victimization during adolescence. *Prev Med* 2004; 39:1007-1016.
40. Banyard VL, Cross C. Consequences of teen dating violence understanding intervening variables in ecological context. *Violence Against Women* 2008; 14:998-1013.
41. Exner-Cortens D, Eckenrode J, Rothman E. Longitudinal associations between teen dating violence victimization and adverse health outcomes. *Pediatrics* 2013; 131:71-78.
42. Devries KM, Mak JY, Bacchus LJ, Child JC, Falder G, Petzold M, et al. Intimate partner violence and incident depressive symptoms and suicide attempts: a systematic review of longitudinal studies. *PLoS Med* 2013; 10:e1001439.
43. Callahan MR, Tolman RM, Saunders DG. Adolescent dating violence victimization and psychological well-being. *J Adolescent Res* 2003; 18:664-681.
44. Wymbs BT, Dawson AE, Suhr JA, Bunford N, Gidycz CA. ADHD Symptoms as Risk Factors for Intimate Partner Violence Perpetration and Victimization. *J Interpers Violence* 2015; 0886260515586371.
45. Moscarello R. Psychological management of victims of sexual assault. *Can J Psychiatry* 1990; 35:25-30.
46. Koss MP. Rape: Scope, impact, interventions, and public policy responses. *Am Psychol* 1993; 48:1062.
47. Romans SE, Martin JL, Morris E, Herbison GP. Psychological defense styles in women who report childhood sexual abuse: A controlled community study. *Am J Psychiatry* 1999; 156:1080-1085.
48. Evans E, Hawton K, Rodham K. Suicidal phenomena and abuse in adolescents: a review of epidemiological studies. *Child Abuse Negl* 2005; 29:45-58.
49. Wolfe DA, Feiring C. Dating violence through the lens of adolescent romantic relationships. *Child Maltreat* 2000; 5:360-363.
50. Foshee VA, Reyes HLM, Ennett ST, Cance JD, Bauman KE, Bowling JM. Assessing the effects of Families for Safe Dates, a family-based teen dating abuse prevention program. *J Adolesc Health* 2012; 51:349-356.
51. Miller E, Tancredi DJ, McCauley HL, Decker MR, Virata MCD, Anderson HA, et al. One-year follow-up of a coach-delivered dating violence prevention program: A cluster randomized controlled trial. *Am J Prev Med* 2013; 45:108-112.